

DRAMATURGI ROMÂNI CONTEMPORANI

de la **A** la **Z**

de ADRIANA POPESCU

MIHAIL
DAVIDOGLU

(II)

1953, 3 octombrie — *SCHIMBUL DE ONOARE* — dramă în patru acte

Teatrul Național „I. L. Caragiale”. Regia AL. Finți. Scenografia: Mihai Tofan. Cu Nicolae Bălățeanu, Const. Bărbulescu, Geo Barton și alții.

Piesa s-a mai jucat la Teatrul de Stat din Brașov (regia, D. D. Neleanu) și a fost distinsă cu Premiul de Stat.

„Aparținând perioadei de creație când a dat Minerii sau Cetatea de foc, piesa în patru acte Schimbul de onoare are meritul unei prezențe de vitalitate dramatică: Stratulat, un trădător și carierist care, folosind conjuncturi favorabile, s-a instalat în fruntea unei mari uzine unde a ajuns să saboteze producția. Personajul reprezintă o reușită, cu toate că se resimte de pe urma a ceea ce pare a fi limitarea posibilității analitice a scriitorului”. (Virgil Brădățeanu — „Istoria literaturii dramatice românești”, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1982, p. 195.)

„(Piesa) puțin consistentă dramatic, este excesiv tehnicistă” (Virgil Brădățeanu — „Viziune și univers în noua dramaturgie contemporană”, vol. cit., p. 96.)

Alte opinii:

Vicu Mindra — „Știința tineretului”, 1418/13 noiembrie 1953; N. Tertulian — „Contemporanul”, 18 decembrie 1953; Horia Bratu — „Conflict și caractere — despre Schimbul de onoare” — „Viața Românească”, 12/1953.

1955, — *ORAȘUL ÎN FLĂCĂRI* — dramă în trei acte

Teatrul Național din Iași. Regia: Val Muguș. Decoruri: Mihai Stamate; costume: Constantin și Elena Gînju. Cu: Margareta Băciu, Virgil Raiciu, Marioara Davidoglu, Constantin Obadă, Lidia Berzovschi, Petru Gheorghiu, Ana Luca, Florica Demion, Adrian Tuca, Elena Popa, Mihail Milcoveanu și alții.

Piesa s-a mai jucat la Teatrul de Stat din Timișoara.

„Mihail Davidoglu (...) s-a oprit asupra momentului insurecției naționale din zilele lui august 1944. O face în piesa intitulată Orașul în flăcări, intenție interesantă de a defini o sumă de caractere în condiții similare de criză dramatică, întreprindere dificilă, presupunând din partea scriitorului virtuți analitice, disponibilitate pentru nuanțe. Încercarea de a sugera prin cele petrecute într-un subsol, între câteva personaje, situația din afară, lupta din acele zile, nu reușește (...). Piesa se pierde în convențional și declarativ, n-are valori de dramă psihologică, nu este destul de adâncă, nu are nici resurse de dramă eroică”. (Virgil Brădățeanu — „Istoria literaturii dramatice românești și a artei spectacolului”, vol. cit. p. 195.)

1956, 3 iunie — *HORIA* — dramă în patru acte (douăsprezece tablouri).

Teatrul Municipal din București. Regia și scenografia: Dan Nasta. Cu Toma Dimitriu în rolul titular. În rolul Mariei Pavel: Maria Tânase.

Piesa s-a mai jucat la Teatrul Național din Iași (în regia lui N. Al. Toscani, cu Gh. Popovici, Margareta Băciu etc.) și la Teatrul de stat din Oradea (în stagiunea 1964—1965).

„Mihail Davidoglu, în Horia, a marcat pași importanți, și în ce se referă la fondul istoric al acțiunii în cauză, și în ce privește situarea acestui fond într-o ficțiune dramatică. Piesa are caracter complex. (...) Personajul Horia, într-adevăr, este real, autentic. Trăsăturile lui de caracter sînt redade cu precizie și vigoare. În ce privește celelalte personaje, o parte din acestea descind mai mult din atelierul autorului decît din fapte confirmate; aparțin parcă mai mult unui plan tematic decît unei curgeri efective de viață. Ca atmosferă generală însă, piesa trăiește”. (Ion Zamfirescu — „Drama istorică universală și națională”, București, Ed. „Eminescu”, 1976, colecția „Masca”, p. 272.)

„Horia (...) îl are ca erou pe revoluționarul transilvănean, bărbatul sătul de împilări și dornic de dreptate care a ridicat lobagii împotriva domnilor asupritori, făcîndu-i să simtă mînia pă-

rănească și să se teamă de ea. Această e, de altfel, concluzia piesei lui Mihail Davidoglu, lucrare de vibrație și autentică poezie, dinamică și bogată în momente impresionante. (...) Prin definirea acestui erou pe fundalul amplu al răcoalei și, integrat ei, în raporturi strînse cu oamenii săi, și-n luptă cu domnii, Mihail Davidoglu înscrie o creație în drama contemporană de inspirație istorică națională". (Virgil Brădățeanu — „Istoria literaturii dramatice românești și a artei spectacolului”, vol. cit. p. 195.)

Alte opinii: Florin Tornea — „Horia, prizonierul mitului” — „Teatrul” 5/1956; Ion Oarcăsu — „Steaua” 7/1956; N. Barbu — „Iașul literar”, 9/1956.

1957, 20 mai — NOI, CEI FĂRĂ DE MOARTE

Spectacol-coupé incluzînd două piese: *Nemaipomenita furtună*, dramă în două acte, și *Noi, cei fără de moarte*, piesă într-un act.

Studioul Actorului de film „C. Nottara” (Teatrul Mic de azi).

Regia Mihail Raicu. Cu: N. Neamțu-Ottonel, Dominic Stanca, Tatiana Iekel, Emanoil Petruț, Andrei Codarcea, Mihnea Moisescu.

Piesa *Nemaipomenita furtună* s-a mai Sfințu Gheorghe, la Teatrul Bacovia din Sfințu Gheorghe, la Teatrul de Stat din Bacău (1958), într-o variantă completată ulterior de dramaturg cu actul III.

„Resorturile romantice ale manierei lui Davidoglu se evidențiază deosebit de puternic. Autorului Nemaipomenitei furtuni îi este absolut necesară prezența unor caractere excepționale pentru rostirea răsunătoare a mesajului său. (...) De la Omul din Ceatal la Nemaipomenita furtună Mihail Davidoglu a strîns destulă experiență pentru ca, revenind la primele unelte, să vădească o lărgire semnificativă a vechilor sale procedee. (...) Nemaipomenita furtună este construită cu avarie, serită de infiltrații eterogene. Scriitorul a renunțat, într-o mare măsură, la pitorescul exterior, atras cu mai multă stăruință de frumusețea și meandrele uimitoare ale peisajelor sufletești. În ultima sa dramă, alături de tiradele fierbinți, autorul a simțit nevoia să creeze lungi și semnificative tăceri”. (Vicu Mîndra — „De la Omul din Ceatal la Nemaipomenita furtună”, „Gazeta literară”, 12 decembrie 1957.) Alte opinii: Simion Alterescu — „Reînnoirea la teatrul poetic”, „Teatrul” 7/1957; — „Teatrul” 10—11/1958.

Teatrul Dramatic din Constanța. Regia: Constantin Dinischiotu. Scenografia: Tatiana Manolescu-Uleu. Cu: Vasile Crețoiu, Emil Sassu, Vasile Prisăcaru, Gheorghe Bănică, Eugenia Gheorghian, Marcela Sasu, Lucica Pîrvulescu, Cristina Minculescu, Zoe Caraman, Bergi Diradurian, Costel Rădulescu, Lucica Georgescu-Szabo, Constantin Guțu, Obren Păunovici, Constantin Morțun, George Enache, Ștefan Chivu, M. Constantinescu-Govora, Octavian Uleu, Marieta Mihalcea, Valentina Sambra, Mircea Psatta.

„Scrisul său dramatic e aspru, uneori contorsionat, chinut, dar viguros și apropiat de adevăr. Lanțul pornit cu Anton Nastai și Pavel Arjoca își are acum adăugată o nouă verigă: Dumitru Grozav. Substanța eroilor săi e apropiată — materia primă, roca brută. Dacă ar fi fost sculptor, cred că Davidoglu s-ar fi dedicat genului monumental. Mai puțin preocupat de amănunt, el caută mai mult să-și profileze eroii pe fundaluri imense, pe focul mistuitor al furnalelor, pe o epocă istorică (*Horia*), și acum pe cerul dobrogean. Eroii săi trebuie de aceea judecați nu atât individual, cât în ansamblu, asemenea unor statui proiectate pe întreaga arhitectură înconjurătoare”. (Alec Popovici — „Teatrul” 6/1960.)

1971, 27 aprilie — OCHII DRAGI AI BUNICULUI — dramă în trei acte.

Teatrul de Stat din Reșița. Regia: Eugen Vancea, decorurile și costumele: Liviu Ciulei și Ion Bobeică. Cu: Toma Dimitriu (Petru Arjoca), Mircea Ipate Mareș, Eugen Moțățeanu, Dan Turbatu, Cristian Pîrvulescu, Florin Mihai Miron, Zeno Balint, Grigore Alexandrescu, Garofița Bejan, Maria Kanya, Doina Neamțu Brebenaru, Iuliana Doru-Ilieșcu, Rodica Turbatu.

Piesa a fost transmisă la TV în 1972 și apoi în 1985, sub titlul „Neamul Arjoca”

„Ochii dragi ai bunicului împlinesc trilogia închinată muncitorilor reșițeni. Continuarea proceselor sociale și familiale ale neamului Arjoca se împletește cu aspectul nou al problemelor de muncă și de viață”. (N. Carandino — „Autori, piese, spectacole” — București, Editura „Cartea românească”, 1973, p. 436.)

Alte opinii: C. Paraschivescu — „Teatrul” 4/1971; A. Rotaru — „Informația Bucureștiului”, 29 aprilie 1971; Romulus Diaconescu — „Tribuna”, 29 aprilie 1971; Stelian Vasilescu — „Familia”, 4/1971; Aurel Bădescu — „Contemporanul” 18/1971.

- *Flăcăul de pe Ceanul Mare, Steagul celor de pe munte, Zăporul. Scenete.* București, Editura U.T.M., 1948
- *Omul din Ceatal.* Dramă în trei acte (opt tablouri). București, „Europolis”, 1948
- *Minerii.* Dramă în trei acte. București, Editura de Stat, 1949.
- *Nunta.* Comedie. București, ESPLA, 1950, colecția „Albina”.
- *De trei ori ca la brigadă.* Comedie într-un act. București, ESPLA, 1953.
- *Inimă vitează.* Dramă într-un act (două tablouri). București, ESPLA, 1954.
- *Teatru.* București, ESPLA, 1954. Cuprinde: *Omul din Ceatal, Zăporul, Flăcăul de pe Ceanul Mare, Steagul celor de pe munte, Minerii, Cetatea de foc, Nunta, De trei ori ca la brigadă, Schimbul de onoare*
- *Orașul în flăcări.* Dramă în trei acte. București, ESPLA, 1955
- *Horia.* Dramă în patru acte, 12 tablouri. București, ESPLA, 1956
- *Noi, cei fără de moarte.* București, ESPLA, 1956 (Comentariu regizoral de Marietta Sadova)
- *Nemaipomenita furtună.* Dramă în două acte. București, Fondul literar al scriitorilor din R.P.R., 1957
- *Șoimul.* Schiță dramatică într-un act. Editura Didactică și Pedagogică, 1958
- *Teatru.* București, ESPLA, 1959. Cuprinde: *Omul din Ceatal, Minerii, Cetatea de foc, Horia*
- *Trandafirul negru (Între cer și pământ).* Schiță dramatică într-un act. București, EPL, 1961 și „Teatrul” 3/1961
- *Baba Dochia și brigadierul.* Schiță dramatică într-un act. București, EPL, 1962
- *Piese într-un act.* București, EPL, 1962. Cuprinde: *Noi, cei fără de moarte, Șoimul, Trandafirul negru.*

„Creația de piese într-un act a lui M. D. este din cele mai însemnate, autorul urmărind să restituie acestei specii literare o calitate artistică înaltă, ceea ce a reușit prin cele mai multe lucrări. (...) Davidoglu a adus o contribuție însemnată la definirea unui profil artistic al piesei într-un act”. Valeriu Răpeanu în „Dramaturgia română contemporană”, Note. București, EPL, 1964, p. 588)

- *Dansul fetelor și echipajul D 658.* Schiță dramatică într-un act. București, EPL, 1963
- *Două fete și-o comoară și Meșterul Adam și ucenicii săi.* Schițe dramatice într-un act. București, EPL, 1965

- *Un om în noapte.* Schiță dramatică într-un act. București, 1965
- *Pe drumul fără întoarcere al iubirii.* Dramă într-un act. București, 1967
- *Zeu, împărat și barbar.* Tragedie în două părți. București, ATM, (62), 1967
- *Tunelul.* Schiță dramatică într-un act. București, 1969
- *Ochii dragi ai bunicului.* Dramă în trei acte. „Teatrul” 3/1969
- *Teatru. Neamul Arjoca.* Trilogie dramatică. București, Editura „Eminescu”, 1972. Cuprinde: *Cetatea de foc, Ochii dragi ai bunicului, Străbunul.*
- *Platforma magică.* Dramă în trei acte. București, Editura „Cartea românească”, 1973.

„Platforma magică este poate semnificativă doar pentru efortul autorului de a reveni în actualitate cu mijloacele, temele și ticurile acestei actualități. (...) Platforma magică este, în afara oricărui comentariu, documentul unei înfringeri pentru că Davidoglu se pune în situația de a pastșa o dramaturgie ale cărei clișee i se datorau în cea mai mare parte.” (Mircea Ghițulescu — vol. cit., p. 24—25).

- *Luchian.* Dramă în trei acte. „Teatrul” 10/1980
 - *Cele trei Muri din vale.* București, Editura „Cartea românească”, 1983. Volumul cuprinde, în afara dramei în două părți care îi dă titlul: *Noi, cei din vale*, dramă în trei acte; *Din pragul veșniciei*, dramă într-un act.
 - *Suflete în furtună.* Dramă în trei acte. „Teatrul” 3/1984
 - *Spartacus.* „Teatrul” 7—8/1985
- Antologii :**
- *Cetatea de joc* în vol. „Dramaturgia română contemporană”, București, EPL, 1964 („Biblioteca pentru toți”), vol. II. Prefață și note de Valeriu Răpeanu.
— în vol. „Teatrul românesc contemporan”. București, Editura tineretului, 1962 („Biblioteca școlarului”), vol. II. Prefață de Margareta Bărbuță.
 - *Omul din Ceatal* în vol. „O antologie a dramaturgiei românești 1944—1977”, București, Editura „Eminescu”, 1978, vol. I. Studiu introductiv, aparat critic de V. Răpeanu.

IV. OPINII CRITICE (selectiv)

În periodice :

Simion Alterescu — „Concepția umanistă în dramaturgia lui M. D.”, „Viața Românească” 12/1954; Dumitru Micu — „Perspectivele dramaturgiei noastre”, „Teatrul” 12/1957; Mircea Mancaș — „Omul nou în opera lui M. D.”, „Teatrul” 9/1958; V. Ștefan — „M. D. — piese într-un act”,

„Sleaua” 3/1962 ; Dumitru Solomon — „Factorul principal conștiința (pe marginea volumului „Piese într-un act””, „Gazeta literară” 13/1962 ; I. Manițiu — „Tribuna”, 1 iunie 1967 ; Mircea Iorgulescu — „M. D. Teatru”, „Luceafărul”, 28/1972 ; Val Condurache — „M. D. Platforma magică”, „Convorbiri literare” 24/1973 ; Florin Faifer, „Cronica” 17/1973 ; Al. Rău — „Romantism revoluționar”, „România literară” 47/1980, „Transilvania” 12/1980 și „Scinteia” 29 ianuarie 1981 ; Paul Tutungiu — „M. D. la 70 de ani”, „Teatrul” 12/1980 ; Ion Cristoiu — „De la Omul din Ceta la Cetatea de foc”, „Teatrul” 4, 5, 6/1983.

In volume

- Dumitru Micu și Nicolae Manolescu — „Literatura română de azi”, București, Editura Tineretului, 1965, p. 293—295 : „Nerezistind tentațiilor unei anumite retorici, nu prea consistente, obținute prin inflație verbală, piesele lui M. Davidoglu izbutesc, atunci când se ridică efectiv la altitudinea lirismului, să comunice un autentic suflu romantic”.
- Valeriu Răpeanu — „Teatrul de astăzi într-o perspectivă istorică” în volumul „3 dramaturgi contemporani” (Studiu introductiv), București, Editura tineretului, 1967, p. 19—23.
- Mihai Vasiliu — „Istoria teatrului românesc”, București, Editura „Albatros”, 1972, p. 163.
- Ion Zamfirescu — „Drama istorică” în volumul „Teatrul românesc contemporan”, București, Editura „Meridiane”, 1975, p. 76—77.
- Virgil Brădăceanu — „Viziune și univers în noua dramaturgie românească”, București, Editura „Cartea românească”, 1977, p. 88—102 : „Creațiile lui Mihail Davidoglu, unul dintre «pionierii» dramaturgiei noastre noi, odată cu receptivitatea, caracteristică dramaturgului, pentru noblețea și eroismul oamenilor, exprimă patosul zilelor care le-au născut. Principalele sale piese sînt fierbinți, eroii patetici, gata să vorbească pasionat despre munca și idealurile lor, dornici să-și manifeste disponibilitățile de noblețe spirituală, convertite în deosebi în capacitatea lor de a făuri și a lupta pentru biruința socialismului. Le este proprie încrederea în dreptatea cauzei și-n forța de-a o înfăptui a clasei muncitoare conduse de partid. Muncitori și comuniști, sînt primii eroi de asemenea factură pe care-i cunoaște scena românească și meritul de a-i fi făcut să fie drama-

tic convingători, în ciuda existenței multora pe unica dimensiune a profesiunii și a excesului de relate tehnice în dialog, îi aparține lui Mihail Davidoglu. Astfel piese ca Minerii sau Cetatea de foc, opere ale tinereții noii dramaturgii românești, rămîn peste vreme nu numai ca realizări cu însemnătate documentară, ci cu valori de impuls. Ele, ca și eroii lor, mai bine zis prin ei”.

- Valeriu Răpeanu — „O antologie a dramaturgiei românești 1944—1977”, București, Editura „Eminescu”, 1973, vol. I — Studiu introductiv : „Considerat un dramaturg al epocii, despre opera sa se vorbește uneori din această pricină cu o anumită tonalitate condescendentă. Există însă două modalități de a fi autorul unei epoci : una flatîndu-i gusturile cele mai precare, înclinațiile joase, adresîndu-te aceluia public care impune un dictat al ușurinței, căutînd cu orice preț și realizînd chiar succesul. Davidoglu, fiind dramaturgul unei epoci nu a mers pe această cale, deoarece el a adus cu Omul din Ceta la lume neobișnuită și neîntîlnită pe scena teatrului românesc și a continuat această direcție prin Minerii și Cetatea de foc. Nu se adresa unui public cunoscut, ci unuia necunoscut, nu aducea pe scenă o lume frivolă, ci una aspră, nu construia conflicte agreabile, ci tensionate. Deci și-a asumat o misiune de a spune ceva nou, unui public nou. De atunci, toate trei componentele s-au îmbogățit, s-au nuanțat, s-au adîncit. De atunci, înțelegerea acestor raporturi este înfinit mai bogată și mai amplă. Dar piesele sale vin înspre noi cu tot ceea ce are emoționant și caduc orice operă de pionierat”.
- Virgil Brădăceanu — „Istoria literaturii dramatice românești și a artei spectacolului”, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1983, p. 193—196.
- Florin Faifer — „Dramaturgia între clipă și durată”, Iași, Editura „Junimea”, 1984, p. 38—42.
- Mircea Ghițulescu — „O panoramă a literaturii dramatice române contemporane”, Cluj-Napoca, Editura „Dacia”, 1984, p. 20—25 : „Este o notă hiperbolică în tipologiile lui Davidoglu, foarte bine mascată în hiperbolicul natural al mediilor investigate. Lumea Deltei, lumea minerilor de pe Valea Jiului, ca și aceea a furnalelor reșitene din Cetatea de foc, sînt asemenea lumi hiperbolice pe care Davidoglu le populează cu o umanitate corespunzătoare”.